

Falšování potravin a klamání spotřebitele

Dr. Ing. Leona Petrová

155. Setkání členů RS ČSJ a 85. klubové setkání pořádané Radou seniorů ČSJ, 8. října 2019, Praha, CSVTS

Obsah prezentace

- **FALŠOVÁNÍ POTRAVIN**- historie a současnost, požadavky legislativy a standardů bezpečnosti potravin na autenticitu a falšování
- **DVOJÍ KVALITA POTRAVIN**- zjištění z testů a poslední vývoj v rámci ČR a EU
- **BIOPOTRAVINY**- definice a falšování

FALŠOVÁNÍ POTRAVIN- DEFINICE

- Za falšování potravin je považováno úmyslné odchýlení se od legislativních požadavků nebo klamání spotřebitele prováděné za účelem **finančního zisku**. Obvykle je možno zpětně dohledovat, zda k falšování došlo z úmyslu provozovatele potravinářského podniku získat neoprávněnou konkurenční výhodu, v důsledku hrubé technologické nekázně nebo se jednalo o zásadní neznalost (včetně podcenění dodavatele).
- **Zdravotní nezávadnost x kvalita**
- „Bezpečnost potravin je u nás opravdu na vysoké úrovni, s kvalitou a jakostí už je to někdy horší.“
- **Historie falšování = historie lidstva**

Publikace **Falšování potravin**

- Publikace **Falšování potravin** si klade za cíl uvést do souvislostí a na pravou míru některé informace z médií, vysvětlit, co je považováno za falšování, kdy se jedná „pouze“ o snížení kvality výrobků, za jakých podmínek může falšování představovat ohrožení zdraví a života spotřebitelů, vymezit rizikové komodity a způsoby falšování, charakterizovat laboratorní metody vhodné k odhalení falšování a diskutovat jejich nevýhody a omezení.

Publikace **Falšování potravin**

- Úvod do problematiky falšování
- Metody hodnocení autenticity a detekce falšování potravin
- Falšování způsobů produkce a zpracování potravin
- **Falšování masa a výrobků z masa**
- **Falšování ryb a výrobků s podílem ryb**
- **Falšování mléka a výrobků z mléka a s podílem mléka**
- **Falšování výrobků s podílem vajec**
- **Falšování jedlých tuků a olejů**
- **Falšování včelího medu**
- **Falšování výrobků z ovoce**
- **Falšování výrobků ze zeleniny**
- **Falšování obilovin a výrobků z nich**
- **Falšování koření a aromat**
- **Falšování kakaa, čokolády a výrobků s podílem kakaa a čokolády**
- **Falšování kávy Falšování čaje a výrobků na bázi čaje**
- **Falšování vína**
- **Falšování lihovin**

Historie potravinářských podvodů

- 3000 I př.n.l. Mezopotámie Chammurapiho zákoník – „kdo nedodrží množství sladu při vaření piva, bude vhozen do vody“;
- Antika – falšování původu vína, Řím – falšování původu hub;
- Středověk – na pražských mostech se koupali pekaři, do vína se přidával olovnatý cukr, do mléka mýdlo. Pokrok se nedal zastavit.....
- Falšování potravin - trvalý / historický problém výroby potravin, běžně se využívá nejmodernějších poznatků a technologií

Historie potravinářských podvodů

- Fridrich Engels (studie o předměstském proletariátu v Manchesteru, 1841):
- **Falšování potravin je prostředek vykořisťování a diskriminace pracujících - „...cukr je míchán s rozemletou rýží, káva je pražena s čekankou a dalšími náhražkami, do kakaa je přidávána hlína, portské víno je vyráběno z alkoholu a barviv a více se ho v Anglii vypije než v Portugalsku vypěstuje....“** .

Falšování potravin- Potraviny na pranýři- <http://www.potravinynapranryri.cz/>

- **Koření (mletá cihla v paprice, nepovolená barviva, náhražky bobkové listu ořešákem)**
- **Med (JINÁ ZEMĚ PŮVODU, ANTIBIOTIKA, CUKR)**
- **Víno, burčák (hrozny jiné země původu, voda, cukr)**
- **Masné výrobky (méně masa, náhrady masa)**
- **Olivové oleje (extra panenský olivový olej, země původu)**
- **Kečupy (nižší obsah rajčatové sušiny)**
- **Sušené mléko (melamin)**
- **Chmelové extrakty (země původu)**
- **Přírodní aroma (x syntetická)**
- **Nápoje (obsah vitamínů, konzervantů, nepovolených barviv, džus není džus)**

Falšování potravin- další příklady (KVALITA x RIZIKA)

- **Ovocné džusy bez ovoce**
- Hořká čokoláda s nižším obsahem kakaa
- **Sýry s rostlinným tukem**
- Instantní káva s 20% kávy a zbytkem škrobu
- **Koření s 30% mouky**
- Chybějící náplně v pečivu
- V **restauracích** je častým problémem vydávání smaženého sýra za rostlinné alternativy, podávání jiného druhu masa, záměny ryb, sýrů či ředění alkoholických nápojů vodou.
- **Nedeklarovaný obsah koňského masa** v masných výrobcích nebo odlišné množství hlavní složky, než které je uvedeno na obalu.
- **RIZIKA ZÁVAŽNÝCH ZDRAVOTNÍCH KOMPLIKACÍ**
- Metanolová aféra
- Přítomnost melaminu v mléce
- Neoznačené alergeny (např. mléko v sójovém nápoji, arašídý ve zmrzlině)
- Použití nepovolených barviv.

FALŠOVÁNÍ POTRAVIN- další příklady (KVALITA x RIZIKA)

- Vybrané způsoby falšování, které zaznamenala SZPI:
- **Nastavení potraviny levnější složkou:** např. nedeklarované křehčení masa, ředění olivového oleje jinými oleji, přídavky drcených skořápek do kakaá;
- **Přítomnost nedeklarovaných složek:** např. nepovolené nebo nedeklarované použití strojně odděleného masa v masných výrobcích či nedeklarované použití vnitřností v masných výrobcích;
- **Nastavení potraviny ke zlepšení jejich vlastností:** např. nedovolená aromatizace vín nebo nedeklarované přibarvování např. těstovin a knedlíků;
- **Klamavé uvádění geografického původu nebo způsobu produkce:** např. vydávání ryb produkovaných na farmách za divoké či vydávání dovozových vín za moravská.
- Nejčastěji falšované komodity dle zjištění SZPI:
- **Víno** – falšováno přidáním syntetického glycerolu, vody a barviv, dále je zjišťováno nadlimitní množství etanolu z přidaného cukru;
- **Lihoviny** – falšováno denaturačními činidly a lihem jiného než deklarovaného botanického původu lihu;
- **Med** – diastáza rostlinného původu, barvivo sulfitový karamel, přídavek cukrů nebo cukerných sirupů;
- **Džem** – nedodržení deklarovaného obsahu ovoce, nedodržení legislativně stanoveného obsahu ovoce;
- **Ryby** – nedeklarovaný obsah přidané vody, přídavek polyfosfátů nebo kyseliny citrónové.

Informace o falšování potravin

- Tisk, televize a jiná média
- <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- <http://www.szpi.gov.cz/>
- <http://www.potravinyna.pranyri.cz/>
- <http://www.foodnet.cz/>

<http://www.potravinynapranryri.cz/>

Seznam - najdu tam, x | Doručené - Seznam E x | Internetový portál be x | Státní zemědělská a p x | Potraviny na pranýři | x | Džusy Fotografie - St x | +

Nezabezpečeno | www.potravinynapranryri.cz/InspControl.aspx?sbranch=67

 potravinynapranryri
nejakostní, falšované a nebezpečné potraviny

 **STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ
A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE**

 **Státní
veterinární
správa**

 MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Filtr podle skupiny potravin: Med

[Domů](#) / Tematické kontroly

Tematické kontroly

Skupina potravin: Med

	Med Vyhovělo: 10/11 Mimořádné kontroly medů vyrobených (balených) v ČR		Med Vyhovělo: 13/25 Mimořádná kontrola medů
	Med Vyhovělo: 5/13 Mimořádná kontrola medů		

ViewImage.jpg ^ | fruit-juice-2443495...j... ^ | coffee-1900194_96...jpg ^ | Káva Fotografie -...html ^ | x

14:51
sobota
11.5.2019

<http://www.potravinynapranari.cz/>

- **Kontrola falšování částečně zkvašeného hroznového moštu (burčák)- kontrola v sezóně 2018**
- Z důvodu stále se opakujících případů falšování částečně zkvašených hroznových moštů (CZHM) byla provedena akce zaměřená na kontrolu:
  - nepovoleného přídavku exogenní vody
  - nadlimitního obohacení moštu cukrem
  - řádného označení, průvodní doklady
  - orientačního sensorického hodnocení na místě
  - ověření údajů o botanickém původu suroviny a geografickém původu hroznů
  - přítomnosti barviv (syntetických barviv či nesespecifických antokyanů) – u červených CZHM
- **Skupina potravin:** Víno / Částečně zkvašený hroznový mošt; **Vyhovělo: 39/44**
- **Kontroly v roce 2019 se realizují**

<http://www.potravinynapranari.cz/>

- **Rok 2018:** Skupina potravin: Víno / Částečně zkvašený hroznový mošt **BURČÁK částečně zkvašený hroznový mošt, Muškát Moravský č.š. 5/18**
- Kategorie: Falšované potraviny
- **Nevyhovující parametr: ethanol z přidaného cukru**
- **přídavek vody**
- V burčáku byl zjištěn nepovolený přídavek 67 % vody a vysoce nadlimitní množství etanolu z přidaného cukru.

Falšování potravin aktuálně

- SZPI zjistila doplněk stravy se zlomkem obsahu uvedených látek
- 25. 09. 2019
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) v rámci kontrol potravin nabízených na internetu zjistila falšovaný doplněk stravy **Super Bromelain + Papain** v balení 90 tablet (103 g), minimální trvanlivost do: 31. 8. 2021, distributor: KLAS EU s.r.o., provoz MLM Pod Nemocnicí 109, 358 01, Kraslice, Česká republika.
- 25.9.2019 (SZPI)
- Skupina potravin: [Jedlé tuky, oleje](#) / [Olivové oleje](#)
- **Extra panenský olivový olej zn. El Nostra**
- **Extra panenský olivový olej Monini Delicato**
- Kategorie: [Falšované potraviny](#)
- **Olivový olej nebyl kategorie extra panenský olivový olej, ale kategorie nižší.**

Falšování potravin aktuálně

- **Aktuality**[Více »](#)
- **03. 05. 2019** SZPI zjistila kuřecí párky z dovozu falšované nižším obsahem masa
- **18. 04. 2019** Potravinářská inspekce zjistila doplněk stravy s řádově nižším obsahem klíčové složky
- **16. 04. 2019** SZPI nařídila stažení klamavě označených masných výrobků z dovozu
- **08. 04. 2019** Potravinářská inspekce zjistila další případy klamání o obsahu masa u masných konzerv
- **26. 03. 2019** Potravinářská inspekce zjistila další případy klamání o obsahu masa u masných výrobků

Falšování potravin aktuálně

- **12. 03. 2019** SZPI zjistila tři šarže klamavě označených kabanosů výrobce TARCZYNSKI S.A. v tuzemské tržní síti
  - » Přejít na článek ze složky TZ 2019.
- **08. 03. 2019** Potravinářská inspekce zjistila klamavě označený kabanos s „hovězím“ masem
  - » Přejít na článek ze složky TZ 2019.
- **27. 02. 2019** Novela vinařského zákona přispěla ke snížení výskytu falšovaných vín na trhu
  - » Přejít na článek ze složky TZ 2019.
- **22. 02. 2019** Potravinářská inspekce zjistila doplněk stravy obsahující nepovolené farmakologicky účinné látky
  - » Přejít na článek ze složky TZ 2019.
  -

Falšování potravin aktuálně

- **19. 02. 2019** Potravinářská inspekce zjistila další případy klamání spotřebitelů o původu hovězího masa v pražských restauracích
  - » [Přejít na článek](#) ze složky [TZ 2019](#).
- **16. 02. 2019** Potravinářská inspekce zjistila další případ klamání spotřebitelů o původu hovězího masa, tentokrát v hotelu Holiday Inn v Praze
  - » [Přejít na článek](#) ze složky [TZ 2019](#).
- **13. 02. 2019** Potravinářská inspekce informuje o dalších případech klamání o původu hovězího masa v restauraci
  - » [Přejít na článek](#) ze složky [TZ 2019](#).
- **11. 02. 2019** Potravinářská inspekce zjistila v restauracích tři případy klamání spotřebitele o původu hovězího masa a desítky případů absence nabývacích dokladů
  - » [Přejít na článek](#) ze složky [TZ 2019](#).
- **20. 01. 2019** SZPI zjistila v pražské restauraci ovoce s nepovolenou genetickou modifikací
  - » [Přejít na článek](#) ze složky [TZ 2019](#).

Legislativní rámec ve vztahu k falšování potravin a klamání spotřebitelů

- Nařízení a Směrnice EU
- Zákony, vyhlášky a komoditní vyhlášky ČR
- Řeší širokou škálu požadavků ve vztahu k falšování (značení, země původu, kontaminující látky, přídatné látky, povolené ošetření-ozařování, země původu, primární složka, kvalitativní ukazatele, hmotnost, definice sýrů, mléka, chráněné značky, záměny- rýže, ryby, koření, atd.)

Legislativní rámec ve vztahu k falšování potravin a klamání spotřebitelů

- „Zákon nám říká, že **není povoleno uvádět do oběhu potraviny s cílem záměrně ošidit spotřebitele nebo získat profit na úkor ostatních**“.
- Legislativa dále upravuje, jakým způsobem mají být **deklarovány jednotlivé složky potravin**.
- „Pomocí těchto obecných právních základů se SZPI zaměřuje na **prokazování autenticity a falšování potravin**.“
- **Prokazování autenticity a falšování potravin**
- a) **Falšování / autenticita „jednosložkových“ potravin** – kakao, káva, čaj, víno, oleje, lihoviny, líc, odrůdy brambor, koření, mléko, maso a další
- b) **Obsah hlavních / zdůrazněných složek** – tj. podíl ovoce, zeleniny, mléka, masa, vajec, ryb, kakaa atd.
- c) **Obsah látek deklarovaných na obalu** – vitamínů, chemických prvků, aminokyselin, organických kyselin, bílkovin, cukrů atd.

Legislativní rámec ve vztahu k falšování potravin a klamání spotřebitelů: SZPI a svět

- **Brambory** (odrůdy, míchání)
- **Kečupy** (podíl rajčat)
- **Ovocné šťávy** (závažné falsifikáty (přídavek cukrů, karotenu, organických kyselin, aromat...) i nízký ovocný podíl (méně než 50 %)).
- **Džemy a marmelády** (nedostatek ovoce)
- ... a další: **káva, kakao, těstoviny, rybí výrobky, pekařské a cukrářské výrobky, sušené ovoce, instantní čaje**
- **Rýže „fake“ z bramborového škrobu a plastů**
- **Olivový olej**
- **Vína (označení, záměna)**
- **Koňské maso v hovězích kuličkách**
- **Koření- oregano s olivovými listy; španělský šafrán**
- **Ryby- záměny**
- **BIO**
- **Mouka s křídou**
- **Rýže- záměny (basmati)**
- **Med**
- **Džusy (označení 100% ovoce- černý rybíz, broskev; pouze stopy)**

Požadavky standardů bezpečnosti potravin (BRC, IFS, FSSC 22000)

- Platí pro **certifikované firmy** (dobrovolná certifikace x možnost dodávat do řetězců)

Požadavky standardů bezpečnosti potravin (BRC, IFS, FSSC 22000)

- **Přezkoumání HACCP** v případě zjištění falšování
- **Interní audity: Musí zahrnout minimálně:** HACCP nebo food safety plán, včetně aktivit nutných k implementaci (např. schvalování dodavatelů, nápravná opatření a ověřování); PRP (hygiena, DDD), **plány obrany produktů a prevence falšování**; implementované postupy pro dosažení požadavkům Standardu
- Schvalování dodavatelů a surovin, vyhodnocování (3.5)
- **Řízení dodavatelů surovin a obalů (3.5.1)- FUNDAMENTAL:**
- Požadavek mít efektivní systém na schvalování a vyhodnocování dodavatelů, zajistit že potenciální nebezpečí ze surovin a primárních obalů (bezpečnost, autenticita, legálnost a kvalita) jsou pochopena a řízena
- **ZMĚNY: Analýza nebezpečí ve vztahu k surovinám a primárním obalům- rozšířeno o možnost křížové kontaminace jinými odrůdami nebo druhy**
- **OBECNĚ PŘÍSNÉ POŽADAVKY NA SCHVALOVÁNÍ DODAVATELŮ**
- **ROZŠÍŘENÍ POŽADAVKŮ NA FOOD DEFENCE (Obrana potravin/ produktu)**

Požadavky standardů bezpečnosti potravin (BRC, IFS, FSSC 22000)

- **IFS Food, verze 6.1 - tři požadavky vztahující se na potravinářské podvody.**
- **4.21.1:** Pro všechny suroviny, složky, obaly a externě prováděné procesy musí být provedeno **posouzení zranitelnosti z pohledu falšování potravin / potravinářských podvodů**, pro určení rizika podvodné činnosti související se záměnou, nesprávným označením, falšováním nebo paděláním. Musí být definována kritéria posuzovaná v rámci posouzení zranitelnosti.
- **4.21.2:** Musí být vytvořen **dokumentovaný plán zmírnění rizika potravinářských podvodů** s odkazem na posouzení zranitelnosti, tento plán musí být zaveden pro řízení identifikovaných rizik. Musí být definovány a zavedeny metody řízení a monitoringu.
- **4.21.3:** V případě zvýšeného rizika musí být provedeno přezkoumání posouzení zranitelnosti z pohledu potravinářských podvodů. Mimo to, veškerá posouzení zranitelnosti musí být přezkoumána minimálně jednou ročně. Požadavky na řízení a monitorování z plánu zmírnění rizika potravinářských podvodů musí být **přezkoumány a doplněny v případě potřeby**

Definice potravinářského podvodu

- **POTRAVINÁŘSKÉ PODVODY**= podvodné aktivity týkající se potravin a potravinářských obalů
- **Ekonomicky motivované**
- **Závažné důsledky** pro spotřebitele a podniky
- **Zdravotní** (melamin v kojenecké výživě a sušeném mléce, metanol v alkoholických nápojích); **kvalitativní** (koňské maso); **ekonomické** (pro potravinářský průmysl 20-50 miliard dolarů)
- **Celý dodavatelský řetězec**

Definice potravinářského podvodu- standardy bezpečnosti potravin

- **Potravinářský podvod:**
Záměrná záměna, nesprávné označení, falšování nebo padělání potravin, surovin, přísad nebo obalů uvedených na trh za účelem hospodářského zisku. Tato definice se týká i externě zajištěných (outsourcovaných) procesů.
- **Tým pro posuzování rizika potravinářských podvodů:**
Tým jmenovaný za účelem přípravy, realizace a přezkoumání plánu zmírnění rizika potravinářských podvodů.

Provedení posouzení zranitelnosti potravinářskými podvody (produktu a dodavatele)

- Posouzení tří hlavních rizik pro potravinářského podvodníka: **zisk, riziko zjištění podvodu a snadnost provedení**
- Posouzení zranitelnosti má dva hlavní prvky:
  - - **produktové riziko (potravina)**
  - - **dodavatelské riziko (dodavatel)**

Rizikové faktory a příklady kritérií

Faktory rizika produktu	Kritéria pro zvážení
Historie výskytu potravinářských podvodů	Počet, druhy a četnost podvodů vyskytujících se v případě daného produktu.
Ekonomické faktory	<p>Cena (ziskovost produktu, například marže a množství)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost produktu (sezónnost, snížený počet /kvalita, vysoká poptávka spotřebitelů, dovozní kvóty) • Dostupnost podřadné náhražky nebo přísady (množství, cena, povaha náhražky) • Clo (zvýšené nebo kolísající vládní celní tarify s vlivem na cenu a dostupnost) • Cenové kolísání (sezónnost, snížený počet /kvalita, vysoká poptávka spotřebitelů, dovozní kvóty, mechanismus cenotvorby)

Rizikové faktory a příklady kritérií

Faktory rizika produktu	Kritéria pro zvážení
Snadnost realizování podvodu	<p>Fyzická povaha produktu (tekutina, prášek, mletý výrobek, kusový výrobek)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Náklady na podvodný proces a jeho složitost (místo, zpracovací zařízení, náklady výroby, balení a distribuce) • Personál podílející se na podvodné aktivitě (počet, snadnost zachování tajnosti, počet míst realizace podvodu) • Formáty balení (suroviny a podřadné náhražky)

Rizikové faktory a příklady kritérií

Faktory rizika produktu	Kritéria pro zvážení
Složitost dodavatelského řetězce	Geografický původ (lokalita zdroje a délka dodavatelského řetězce) • Typ a počet organizací v dodavatelském řetězci (výroba, skladování, distribuce, obchodník) • Počet výrobních závodů v rámci organizace dodavatele
Existující kontrolní opatření pro zjištění podvodu	Testující orgán (certifikační společnost, poradenská společnost, testovací laboratoř) a jeho status (akreditovaný/ neakreditovaný) inspekční orgán a jeho status [akreditovaný/ neakreditovaný] • Testovací metoda: (akreditovaná/ neakreditovaná) analytická metoda, audit [certifikovaný / necertifikovaný] • Produktové inspekce, orgán pro testování produktů a jeho status [akreditovaný / neakreditovaný]) • Četnost testování (auditů, produktových inspekcí, produktových testů) • Náklady a složitost analytického testování)

Význam nákupních mechanismů a mechanismů technické kontroly- zdroje vstupů

FoodFraud-Guide_2018 x Nová záložka

file:///C:/Users/Leona/AppData/Local/Temp/Rar\$DI20.830/FoodFraud-Guide_2018_CZ_final.pdf

GLOBALIZACE DODAVATELSKÉHO ŘETĚZCE

Více než 30 složek a potenciálních původů jejich zdrojů

TĚSTO NA PIZZU
PŠENIČNÁ MOUKA: USA, Kanada, Francie, Německo
ŘEPKOVÝ OLEJ: UK, Francie, Španělsko, Itálie
KVASNICE: Německo, Francie
DEXTRÓZA: USA, Čína, Brazílie, Indie, Pákistán
MALTODEXTRIN: Brazílie, Polsko
SŮL: Německo, UK, Francie
SOJOVÝ LECITIN: Brazílie, Čína, USA

UZENÁ VEPŘOVÁ SLANINA
VEPŘOVÉ: Polsko, Dánsko, Čína, Thajsko
VEPŘOVÝ TUK: Polsko, Dánsko, Brazílie
SŮL: Německo, Francie, UK
DEXTRÓZA: USA, Německo
KORENÍ: Indie, Pákistán, Cejlon, Turecko, Indonésie
ANTIOXIDANT (EXTRAKT Z ROZMARÝNU): Tunis, Maroko, Španělsko
ASKORBÁT SODNÝ: Čína, Taiwan
DUSITAN SODNÝ: Chile, Peru

MOZZARELLA
Dánsko, Německo, Itálie, Francie

KEČUP
RAJČATOVÉ PYŘE: Řecko, Turecko, Itálie, Španělsko, Argentina
CUKR: Čína, Německo, Francie, UK
PEPŘ: Vietnam, Indonésie, Indie, Brazílie, Čína
OREGANO: Řecko, Turecko, Makedonie
BAZALKA: Egypt, Turecko
SALVEJ: Albánie, Turecko
TYMIÁN: Maroko, Egypt, Albánie, Polsko
MODIFIKOVANÝ ŠKROB: Holandsko, Německo
SŮL: Německo, UK, Rusko
KARAGENAN: Filipíny
ANGLINÁT SODNÝ: UK

ZELENINA A KOŘENÍ
PAPRIKA: Španělsko, Jižní Afrika, Mexiko, Turecko
CHILLI: Mexiko, Španělsko, Čína
KUKUŘICE: Španělsko, USA, Izrael
NAKLÁDANÁ OKURKA: Polsko, Maďarsko
HOUBY: Irsko, Holandsko, Polsko, Francie

16:43
neděle
27.1.2019

Pohled falšování z hlediska výrobce kečupu

- Posouzení zranitelnosti ve vztahu k falšování rajčatového pyré (vstupní surovina pro výrobu kečupu)

Posouzení pravděpodobnosti výskytu- **produkt**-příklad č. 1

EKONOMICKÉ FAKTORY

Kritéria ke zvážení

Cena- čím vyšší marže, tím vyšší riziko

- Dostupnost produktu- čím menší dostupnost, tím vyšší riziko podvodu

- Dostupnost podřadné náhražky nebo přísady – čím větší dostupnost a nižší cena náhražky, tím je vyšší riziko použití

Celní tarif- čím vyšší clo, tím vyšší riziko

- Cenové kolísání (riziko určuje četnost a velikost kolísání)

Posouzení pravděpodobnosti výskytu- **produkt**- příklad č. 2

Snadnost realizování podvodu

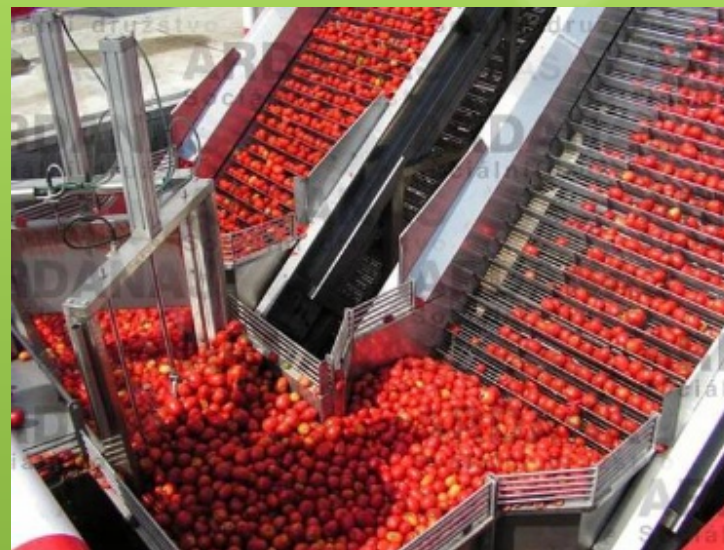
Kritéria ke zvážení

Fyzická povaha produktu -
tekutina představuje největší rizika, kusový výrobek- celá ryba-
nejnižší rizika

- Náklady na podvodný proces a jeho složitost - čím je proces složitější a nákladnější, tím nižší riziko
- Personál podílející se na podvodné aktivitě - čím větší je podíl personálu, tím menší riziko
- Formáty balení (suroviny a náhražky)- nebalený produkt= vysoké riziko, zabalený a označený (a musí se rozbalit)= menší riziko

... a nyní posouzení zranitelnosti ***dodavatele....***

- **Dodavatelské rizikové faktory:**
- Ekonomická stabilita a právní status,
- Historie podniku,
- Obchodní vztahy,
- Technické vztahy,
- Dodržování technických požadavků,
- Zákony a kontroly v zemi dodavatele ,
- Oblastní a podniková etika

Posouzení zranitelnosti ***dodavatele***- Příklad č. 1

Zákony a kontroly v
zemi dodavatele

Kritéria ke zvážení

- • Kvalita zákonů a úroveň zákonných kontrol v zemi původu produktu (čím lepší regulace a kontroly, tím nižší riziko)
- • Mezystátní vztahy se zemí původu dodávek (čím vyšší intenzita vztahů a kontrol, tím menší riziko)

Posouzení zranitelnosti ***dodavatele***- Příklad č. 2

Oblastní a podniková
etika

Kritéria ke zvážení

- Úroveň korupce v zemi původu dodávek (čím vyšší úroveň korupce, tím vyšší riziko)
- Etické pracovní podmínky (čím horší pracovní podmínky v závodě dodavatele, tím vyšší riziko)
- Podmínky prostředí (čím horší podmínky prostředí dodavatele, tím vyšší riziko)

Závěrečné zhodnocení pro rajčatové pyré/ protlaku

- Celkové skóre produktového rizika:
- X
- Skóre dodavatelského rizika (záleží na zemi původu, např. Čína x Portugalsko nebo Španělsko)
- = CELKOVÉ SKÓRE RIZIKA
- + Hodnocení stávajících kontrolních opatření

- ----- Týmové rozhodnutí (udržet si dodavatele)
- + Zachovat kontrolní opatření, Potvrzení o analýze a příjmové kontrole

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN

CZ

SRN

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN

- Testy a diskuse na evropské úrovni
- **Výskyt dvojí kvality potravin na jednotném trhu EU je klamáním spotřebitele**- názor některých europoslanců navrhuje změny- **!!!návrh neprošel v navrhované formě**
- Společné výzkumné centrum EU (JRC) publikovalo jednotnou metodiku k testování kvality potravin (ke stanovení dvojí kvality)
- Česká republika poskytla nejen minulý rok Komisi **důkazy**, že na společném trhu EU existuje **dvojí kvalita potravin**. Spolu s dalšími čtyřmi členskými státy apelovala ve společném prohlášení na Komisi, že je nutné se touto problematikou zabývat. **Proběhl velký srovnávací test výrobků stejných obchodních značek prodávaných v ČR a okolních státech EU.**

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN

- Testování výrobků
- Výsledky: <https://www.vitalia.cz/galerie/dvoji-kvalita-potravin-druha-faze-testovani/#11>
- Český spotřebitel **nakupuje za německé ceny, ale odlišné zboží**. Výzkum (již v roce 2015) „totožných“ potravin odhalil používání jiných sladidel v nápojích, rozdílný obsah tuků či různé druhy použitého masa v masových konzervách. Vadí to?
- Obvyklým vysvětlením či výmluvou – jak chcete – výrobců je, že si to tak žádá sám spotřebitel, respektive **„místní chuť“ (lokální, preferovaná)**.

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN

○ PŘÍKLADY NEVYHOVUJÍCÍCH VÝROBKŮ

- **Jogurty**- jiná přírodní aromata, jiný obsah tuku, přidání mléčné bílkoviny do českého jogurtu
- **Nápoje**- jiné kombinace cukrů a sladidel, méně čajového extraktu (o 40%)
- **Rybí prsty**- nižší obsah rybího masa (o 7%)
- **Lunch meat**- hlavní složka v ČR strojně oddělené drůbeží maso, SRN- vepřové maso
- **Instantní káva**- v ČR vyšší obsah kofeinu (?)
- **Rama rostlinný tuk**- nižší obsah tuku v ČR o 10%

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN

- **ALE TAKÉ POZITIVNÍ INFORMACE- VÝROBKY STEJNÉ KVALITY**
- Sýr Leedammer
- Uherský salám Pick
- Schwartau džemy
- Kinder Surprise
- Movenpick zmrzlina
- Toffifee
- Bounty
- Segafredo
- HEINZ Tomato Ketchup
- Pfanner džusy

Dvojitá kvalita potravin- příklad nevyhovujícího výrobku- **Rybí prsty**

- výrobky z AT a SRN → odlišný deklarovaný obsah masa 65 % (o 7 % více než CZ, SK, HU → 58 % masa) i výživové hodnoty
- obsah masa zjištěný analyticky → CZ: 50,2 %
SRN: 63,8%
- baleny ve stejném výrobním závodě DE HB 00145 EG
- senzorika: významně nižší preference pro výrobky z HU a AT

Dvojí kvalita potravin prokázána- příklad- **Luncheon meat**

Vlevo: Česko

Vpravo: Německo

- Tulip Luncheon meat z **Německa** obsahuje **vepřové maso**, zatímco v tom **českém** je velká část vepřového masa nahrazena **drůbežím separátem**.

Dvojí kvalita potravin- *aktuální stav*

- Na konci dubna 2019 přijal Evropský parlament směrnici o nekalých obchodních praktikách, která je pro dozorové orgány nepoužitelná a fakticky vede k legalizaci dvojí kvality.
- ? Reakce ČR

CZ

SRN

Dvojitá kvalita potravin už v Česku neprojde, novela zákona o potravinách ji zakáže pod pokutou 50 milionů korun

- **Vydáno: 29.4.2019**
- Autor: Ministerstvo zemědělství
- *Tisková zpráva Ministerstva zemědělství ze dne 29. 4. 2019*
- **Potraviny, které jsou pod stejným označením nabízeny v různých zemích Evropské unie, ale liší se svým složením, již nebude možné uvádět v České republice na trh. Ministerstvo zemědělství (MZe) to navrhne v připravované novele zákona o potravinách. Za porušení zákazu bude možné udělit pokutu až 50 milionů korun.**
- *„Díky tomu, že dvojitou kvalitu zakážeme v aktuálně chystané české novele zákona o potravinách, začne zákaz platit podstatně dříve než v rámci dvouleté, takzvané transpoziční, lhůty evropské směrnice. Cílem našeho návrhu je, aby potraviny, které se svými vlastnostmi liší, výrobci spotřebitelům nenabízeli ve stejném obalu, označení, barvě, grafice či se stejným marketingem,“* řekl ministr zemědělství Miroslav Toman.

Předsednictví ČR ve skupině V4: Prioritou je odstranění dvojí kvality potravin

- Vydáno: 9.5.2019, Autor: Ministerstvo zemědělství
- *Tisková zpráva Ministerstva zemědělství ze dne 9. 5. 2019*
- **Zamezení rozdílné kvality potravin na různých trzích, nová Společná zemědělská politika a ochrana lesů budou prioritami Ministerstva zemědělství (MZe) v rámci českého předsednictví Visegrádské skupině. Česká republika se jej na jeden rok ujme 1. července. Priority předsednictví představila dnes česká delegace na rozšířeném zasedání zemí Visegrádské skupiny ve Staré Lesné na Slovensku.**
- *„Na konci dubna Evropský parlament přijal směrnici o nekalých obchodních praktikách, která je pro dozorové orgány nepoužitelná a fakticky vede k legalizaci dvojí kvality. Nemůžeme připustit, aby existovali občané několika kategorií. Chci proto se svými resortními kolegy znovu téma dvojí kvality potravin otevřít a usilovat o odstranění těchto potravin ze společného trhu EU,“* řekl ministr zemědělství Miroslav Toman.

Dvojí kvalita potravin- *aktuální stav (k 3.10.2019)*

- Implementace evropské směrnice o nekalých obchodních praktikách- návrh do dvou zákonů
- **ZÁKON O OCHRANĚ SPOTŘEBITELE** (zákaz d)-jakékoliv uvádění výrobku na trh jako výrobku totožného s výrobkem uváděným na trh v jiném členské státě EU, přestože takový výrobek má podstatně odlišné složení nebo znaky, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními skutečnostmi)- **TRIS**
- **ZÁKON O POTRAVINÁCH A TABÁKOVÝCH VÝROBCÍCH:** navrhovaná úprava jde nad rámec EU a může představovat překážku volného obchodu- Zakázáno uvádět na trh potraviny označené zdánlivě totožně s potravinou uváděnou na trh v jiném členském státě EU, ačkoliv potravina uváděná na trh v ČR má odlišné složení nebo vlastnosti-**čtení v Poslanecké sněmovně**
- **Časově se nesejdou ve stejnou dobu v Poslanecké sněmovně**

Zdroje informací

- Příručka IFS o zmírňování potravinářských podvodů
- IFS konference o bezpečnosti potravin, Praha, 2018
- Standardy bezpečnosti potravin- potraviny (BRC 8, IFS- Food 6.1, FSSC 22000)
- Seminář PK- Trendy v autenticitě potravin a v přístupech k detekci falšování, 2017
- Publikace Falšování potravin, Verlag Dashofer

ZDROJE INFORMACÍ

- <https://www.dashofer.cz/falsovani-potravin>
- <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- <http://www.szpi.gov.cz/>
- <http://www.potravinynaprawyri.cz/>
- <http://www.foodnet.cz/>
- <https://qualitysl.cz/novinka-5-faktu-o-falsovani-potravin>
- <https://www.vitalia.cz/clanky/triky-ve-falsovani-potravin/>
- <https://www.politico.eu/section/agriculture/>
- Institut ochrany potravin <https://foodprotection.umn.edu>
- Síť boje proti potravinářským podvodům EU
https://ec.europa.eu/food/safety/food-fraud_en
- Měsíční zprávy vědeckého portálu EU o potravinářských podvodech a autenticitě
<https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/new-monthly-report-food-fraud-and-authenticity>
- Europol Interpol Operace Opson
<https://www.europol.europa.eu/operations/opsion>
- Databáze potravinářských podvodů – Americká lékopisná dohoda (USP)
<http://www.foodfraud.org>

ZDROJE INFORMACÍ

- <https://www.consumer.org.nz/articles/food-fraud>
- Portál RASSF <https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/portal/?event=SearchForm&cleanSearch=1>
- Index cen potravin FAO (Potravinařská a zemědělská organizace Spojených národů) <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
- Nemoci zvířat – EMPRES (Potravinařská a zemědělská organizace Spojených národů) <http://www.fao.org/ag/againfo/programmes/en/empres/home.asp>
- Potravinařská prognóza / prognózy úrody -GIEWS (Globální informační systém a systém včasného varování, Potravinařská a zemědělská organizace Spojených národů) <http://www.fao.org/giews/en/>
- Index oblastních rizik http://www.amfori.org/sites/default/files/amfori_BSCI_CRC_V2018_HM_AD.pdf
- Index korupce – Transparency International https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

Děkuji za
pozornost !

Dr. Ing. Leona Petrová

petrova.leona@seznam.cz

+420 602 244 949

DOTAZY?

